

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2568

สภาพการณ์การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ ในจังหวัดสงขลา¹

The Use of Digital Technology among Elderly People in Songkhla Provinc

อรพิมพ์ สุขคง^{2*} เกษตรชัย และหิมน³ และศรียา บิลแสละ⁴

Orapim Sukkong^{1*}, Kasetchai Laeheem², and Sariya Binsaleh³

Received: Mar 18, 2024

Revised: Aug 01, 2024

Accepted: Aug 23, 2024

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ซึ่งดำเนินการด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการแบบเจาะจง รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

¹บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา” ในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University) Email: orn.orapim@gmail.com

³คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University) Email: lkasetchai@yahoo.com

⁴คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Faculty of Communication Sciences, Prince of Songkla University) Email: sariya.b@psu.ac.th

ผลการศึกษาสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ ผู้สูงอายุมีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าใจความหมายของเครื่องหมายต่าง ๆ บนอุปกรณ์ดิจิทัล และขาดความรู้ในวิธีการใช้งานและการเข้าถึงแอปพลิเคชัน หรือเว็บไซต์ที่เป็นประโยชน์ 2) ด้านความพร้อมในการใช้งาน ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านข้อจำกัดทางร่างกาย เช่น ปัญหาสายตา การเรียนรู้ที่ช้าลง ซึ่งสวนทางกับความรวดเร็วในการตอบสนองของอุปกรณ์ดิจิทัล เป็นต้น และ 3) ด้านทักษะ ผู้สูงอายุขาดการจัดสรรเวลาในการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลที่สมดุล การรับและส่งต่อข้อมูลที่ขาดข้อเท็จจริง การตกเป็นเหยื่อของกลุ่มมิจฉาชีพ และการหลงเชื่อข่าวปลอม โดยพบว่า สมรรถภาพด้านร่างกายที่เสื่อมลงได้แก่ ปัญหาด้านสายตา และการเรียนรู้ที่ช้าลง เป็นสาเหตุหลักที่ส่งผลต่อการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลของผู้สูงอายุซึ่งมีความสอดคล้องกันทั้ง 3 ประเด็น สาเหตุนอกจากนี้ เช่น การมีทัศนคติด้านลบต่อการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล ความเหงา และการไม่รู้เท่าทันเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นกระบวนการเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัลที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ต่อไป

คำสำคัญ: เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้สูงอายุ ความฉลาดทางดิจิทัล

Abstract

This article aims to examine the problems and underlying causes related to the use of digital technology among elderly people in Songkhla Province. The study employed qualitative research methods and collected data through focus group discussions with purposively selected participants, as well as through participatory observation.

The findings can be categorized into three main issues:

1) Knowledge and Understanding: The elderly have difficulty understanding the meaning of symbols on digital devices and lack knowledge on how to use and access beneficial applications or websites. 2) Readiness for Use: They face physical limitations, such as vision problems and slower learning, which contrast with the rapid responsiveness of digital devices. 3) Skills: The elderly lack effective time management skills when using digital devices, often receive and share misinformation, fall victim to online scams, and are susceptible to believing fake news. It was found that the deterioration of physical abilities, particularly impaired vision and slower cognitive processing, were major factors affecting digital technology usage, consistently reflected across all three issues. Additional factors included negative attitudes toward technology, loneliness, and a lack of digital literacy. The findings of this study will support the development of appropriate digital intelligence enhancement programs tailored for the elderly in the area.

Keywords: Digital Technology, Elderly, Digital Intelligence

1. บทนำ

ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาประชาคมโลกรวมถึงประเทศไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร อันเป็นผลสืบเนื่องจากอัตราการเกิดที่ลดลง และประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเรียกสถานการณ์ข้างต้นว่า “การก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ” (Aging Society) ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของอัตรา

ประชากรทั้งหมด โดยในปี 2565 ประเทศไทยมีอัตราประชากรผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 19.21 ของประชากรทั้งหมด และได้มีการคาดการณ์ว่าในปี 2573 ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) คือ มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (National Statistic Office Thailand, 2021; Department of Older Persons, 2023) ซึ่งถือเป็นประเด็นท้าทายที่ประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการรองรับสังคมสูงอายุทั้งในด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ จากการเล็งเห็นความสำคัญของการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ รัฐบาลจึงได้มีมติคณะรัฐมนตรีให้ประเด็น “สังคมสูงอายุ” เป็นระเบียบวาระแห่งชาติ ทั้งนี้ได้มีการวางนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อรองรับสังคมสูงอายุ โดยมีข้อเสนอสนับสนุนให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอยู่อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรี ด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้สูงอายุในการปกป้องตนเองจากภัยรอบด้านด้วยการให้ข่าวสาร ความรู้ รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือ กลไกและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัยและมีศักดิ์ศรี (Ministry of Information and Communication Technology, 2016; Thai Health Promotion Foundation and Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute, 2018; Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute and Institute for Population and Social Research Mahidol University, 2019)

จากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่ดำเนินไปอย่างก้าวกระโดดในปัจจุบัน รวมถึงการดำเนินนโยบายการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ของรัฐบาลที่เสนอให้ทุกภาคส่วนร่วมกันขับเคลื่อน ตลอดจนการผ่านพ้นช่วงวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดหนักของเชื้อไวรัสโควิด 19 (COVID-19) ส่งผลให้เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต รวมถึงการดำเนินงานเป็นอย่างมาก เช่น การติดต่อสื่อสาร การประชุมทางไกล การส่งต่อข้อมูลข่าวสาร การทำธุรกรรมทางการเงิน การซื้อสินค้าออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งจากการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของประเทศไทย ปี 2561 ของสำนักงานพัฒนา

ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ผู้ที่มีอายุ 54 - 72 ปี ใช้งานอินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละประมาณ 8 ชั่วโมง และจากการสำรวจในปี พ.ศ. 2560 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า มีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 4.2 จากผู้สูงอายุทั้งประเทศเท่านั้นที่ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล และยิ่งพบอีกว่ากลุ่มผู้สูงอายุกลายเป็นกลุ่มที่มักตกเป็นเหยื่อของข่าวลวงและการส่งต่อข่าวลวงมากที่สุด (Thai Health Promotion Foundation and Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute, 2018; Electronic Transactions Development Agency, 2019) อย่างไรก็ตาม คงปฏิเสธไม่ได้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลมีส่วนในการช่วยอำนวยความสะดวกและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้นได้ เช่น มีส่วนช่วยลดความเหงาจากการคิดถึงบุตรหลานที่อยู่ห่างไกล ในกลุ่มผู้สูงอายุที่ดำเนินงานเป็นกลุ่มเทคโนโลยีดิจิทัลมีส่วนช่วยให้การติดต่อประสานงาน แจ้งข่าวสาร และส่งข้อมูลถึงกันได้ง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น เป็นต้น แม้ว่าภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 มีส่วนผลักดันให้ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงมีกลุ่มผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่เผชิญปัญหาการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอม การเผชิญความยุ่งยากและรวดเร็วในการตอบสนองต่อการใช้งาน เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างตรงประเด็นและสอดคล้องต่อบริบทของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การทำความเข้าใจต่อปัญหาและสาเหตุของปัญหาการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในผู้สูงอายุนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

จากการทบทวนวรรณกรรมการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุในประเด็นความฉลาดทางดิจิทัล ณ ปัจจุบันยังคงพบการศึกษาในประเด็นดังกล่าวนี้้อยู่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของการศึกษาการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ผลกระทบ และการรู้เท่าทันสื่อ ผสมกับการเป็นสังคมยุคดิจิทัล ในปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิต จึงส่งผลให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากลุ่มผู้สูงอายุโดยมีแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางดิจิทัล

เป็นแนวคิดหลัก การศึกษาถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ช่วยให้สามารถทำความเข้าใจต่อปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่กลุ่มผู้สูงอายุกำลังเผชิญได้ เพื่อนำผลจากการศึกษาไปพัฒนาเป็นกระบวนการเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัลที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ได้อย่างตรงจุดต่อไป

จากการสอบถามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเบื้องต้น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา พบว่า ประเด็นหนึ่งที่กำลังให้ความสนใจคือ ประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ เนื่องจากอัตราประชากรผู้สูงอายุภายในจังหวัดที่เพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2566 มีจำนวน 258,784 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18 ของประชากรภายในจังหวัด ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 3.94 (Songkhla provincial statistical office, 2024) และการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุของประเทศไทย จึงส่งผลให้มีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุร่วมกับสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ฯ ประจำจังหวัดสงขลาเกิดขึ้นมากมาย เช่น โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โครงการเตรียมความพร้อมตามวิถีชีวิตใหม่ การจัดงานวันผู้สูงอายุ การแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุ การจัดค่ายพัฒนาจิต ภูมิปัญญา การผลักดันการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ฯ ประจำจังหวัดสงขลาเป็นองค์กรกลางในการดำเนินงานและบริหารจัดการงานด้านผู้สูงอายุภายในจังหวัด และประสานระหว่างสมาคม ชมรมผู้สูงอายุในจังหวัด รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งก่อนที่จะเข้าไปสร้างภูมิคุ้มกันในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีความฉลาดทางดิจิทัลได้นั้น การศึกษาและทำความเข้าใจต่อบริบทของผู้สูงอายุในด้านสภาพปัญหาและสาเหตุจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญเพื่อนำการแก้ไขปัญหามาในประเด็นดังกล่าวอย่างตรงจุด จากแนวคิดดังกล่าวผนวกกับความกระตือรือร้นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของจังหวัดสงขลา ตลอดจนการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นกำลังหลักในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

อย่างสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ฯ ประจำจังหวัดสงขลา ที่มีผู้สูงอายุเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานและวางแผนงาน ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ในการศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลที่สอดคล้องกับบริบทของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาอย่างเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา

3. แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บทความนี้เป็นการศึกษาสภาพการณ์การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ในประเด็นการศึกษาปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวกับการใช้งาน ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การศึกษาในประเด็นดังกล่าวส่วนใหญ่มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ในประเด็นเกี่ยวกับการใช้งานและการรู้เท่าทันสื่อหรือเป็นการศึกษาโดยมีกลุ่มวัยเด็กเป็นกลุ่มเป้าหมาย แต่มีงานวิจัยน้อยชิ้นที่ศึกษาความฉลาดทางดิจิทัลในกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุมาประกอบเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษารั้งนี้ โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางดิจิทัลมาวิเคราะห์ เพื่อให้เข้าใจบริบทแวดล้อมที่ส่งผลต่อปัญหาเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุได้ถ่องแท้มากยิ่งขึ้น โดยนำไปสู่การพัฒนากระบวนการส่งเสริมความฉลาดทางดิจิทัลต่อไป ดังรายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดต่อไปนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

คำว่า “ผู้สูงอายุ” ในปัจจุบันยังไม่ได้มีการนิยามความหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับกรอบทางด้านอายุ ปัจจุบันสหประชาชาติ (United Nations) ได้มีการใช้อายุ 65 ปีขึ้นไป มาเป็นเกณฑ์เพื่อการนำเสนอข้อมูลทางสถิติด้านผู้สูงอายุ ตลอดจนตัวชี้วัดด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่สำหรับในประเทศไทยนั้นพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ของประเทศไทยที่ได้มีการนิยามผู้สูงอายุ ไว้ว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย” (Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute and Institute for Population and Social Research Mahidol University, 2019; Department of Older Persons, 2023) โดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ คือ 1) ผู้สูงอายุตอนต้น คือ มีอายุระหว่าง 60-69 ปี 2) ผู้สูงอายุตอนกลาง คือ มีอายุระหว่าง 70-79 ปี และ 3) ผู้สูงอายุตอนปลาย คือ มีอายุ 80 ปีขึ้นไป (Jiawiwatku, 2015) ซึ่งเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ผู้สูงอายุก็จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ มากมาย โดยสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเด็น กล่าวคือ 1) ประเด็นด้านร่างกายและสติปัญญา กล่าวคือ เป็นประเด็นที่เห็นได้ง่ายและชัดเจนที่สุด ไม่ว่าจะเป็นผิวหนังเหี่ยวย่น ผมหงอก ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและกระดูกลดลง การเคลื่อนไหวที่ช้าลง การเปลี่ยนแปลงของระดับฮอร์โมน ระบบประสาทและสมองที่เสื่อมถอย 2) ประเด็นด้านสังคม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงจากการเกษียณอายุการทำงาน และการห่างไกลจากบุตรหลานที่เติบโต หรือแยกย้ายไปทำงานไกลบ้าน ส่งผลให้ลักษณะการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมนั้นเปลี่ยนแปลงไป และ 3) ประเด็นด้านจิตใจและอารมณ์ กล่าวคือ จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน 2 ประเด็นข้างต้น รวมถึงการเผชิญกับการสูญเสียบุคคลใกล้ชิด บุคคลที่รู้จัก หรือสนิทสนม ส่งผลต่อสภาวะทางด้านจิตใจ อารมณ์ และความเครียดของผู้สูงอายุโดยตรงทั้งสิ้น เป็นผลให้ผู้สูงอายุต้องปรับตัวและปรับระดับจิตใจของตนอยู่บ่อยครั้งตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Department of Mental Health, Ministry of Public Health, 2015; Ratana-Ubol, 2016; Chanworawit, 2017)

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางดิจิทัล

ด้วยบริบททางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เป็นส่วนหนึ่ง ที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันแทบทุกด้าน ขณะเดียวกัน ย่อมมีความเสี่ยงที่มาพร้อมกับการใช้งานเทคโนโลยีเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เช่น การเข้าถึงโปรแกรมไม่พึงประสงค์อย่างรู้ไม่เท่าทัน การได้รับและส่งต่อข้อมูลที่ ขาดข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่ถูกบิดเบือนความเป็นจริง การหลงเชื่อข้อมูลเกินจริง การหลอกลวงทางโซเชียล เป็นต้น ดังนั้น ความฉลาดทางสติปัญญา หรือ IQ (Intelligence Quotient) และความฉลาดทางอารมณ์ หรือ EQ (Emotional Quotient) ในปัจจุบันนั้นไม่เพียงพออีกต่อไปแล้ว จำเป็นต้องมีความฉลาด ทางดิจิทัล (Digital Intelligence Quotient) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า DQ ด้วย ซึ่งเป็น ชุดความรู้และทักษะที่สำคัญ เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อให้สามารถใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ สูงสุด กล่าวคือ ความฉลาดทางดิจิทัล หมายถึง กรอบมาตรฐานด้านความรู้ และ ความเข้าใจ ทักษะ และความพร้อมในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งครอบคลุม ทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม การรับรู้ ทัศนคติ ค่านิยมที่จำเป็น และการรู้เท่าทัน เทคโนโลยีดิจิทัล

ซึ่งกรอบมาตรฐานความฉลาดทางดิจิทัลสามารถแบ่งออกได้เป็น 8 ทักษะ คือ 1) ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง คือ การสร้างและรักษา ภาพลักษณ์ที่ดีของตนเองทั้งในพื้นที่โลกออนไลน์และพื้นที่ความเป็นจริง 2) ทักษะ ด้านการใช้งานเทคโนโลยีอย่างสมดุล คือ การรู้จักบริหารจัดการเวลาการใช้งาน อุปกรณ์ดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมโดยไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และเพื่อให้การ ใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นอย่างมีคุณภาพ 3) ทักษะด้านการจัดการความเสี่ยง ด้านพฤติกรรมทางไซเบอร์ คือ การรู้จักรับมือได้อย่างเหมาะสมต่อความเสี่ยง ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่โลกออนไลน์ เช่น การคุกคาม การละเมิดสิทธิ การกลั่นแกล้ง เป็นต้น 4) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในสังคมออนไลน์ คือ

การรับรู้ หลีกเลี่ยง และรู้จักป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ เช่น การโดนเข้าถึงอุปกรณ์หรือข้อมูลส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต ไวรัส การล่อลวง เป็นต้น 5) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม คือ การตระหนักถึงการปฏิบัติที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้อื่น รวมถึงการเคารพความแตกต่างของผู้อื่น ทั้งในแง่ของความคิดและการกระทำที่แตกต่างกับตนเอง 6) ทักษะด้านการบริหารจัดการข้อมูล ที่ผู้ใช้งานมีทั้งไวบนโลกออนไลน์ หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “รอยเท้าดิจิทัล” คือ การรับรู้และเข้าใจว่า ธรรมชาติของการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล หรือการเข้าถึงโซเชียลมีเดียต่าง ๆ มักมีการทิ้งร่องรอยของการกระทำไวเสมอ 7) ทักษะด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ คือ การรับรู้และเข้าใจถึงวิธีการในการเข้าถึงข้อมูล การสืบค้น การวิเคราะห์ และประเมินข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ กล่าวคือ นอกจากต้องรับรู้วิธีการเข้าถึงข้อมูลแล้ว ต้องรู้จักพิจารณาข้อมูลที่ได้รับมาจากแหล่งต่าง ๆ โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วย และ 8) ทักษะด้านการรักษาข้อมูลส่วนตัว คือ การรู้จักป้องกันข้อมูลส่วนตัวของตนเองได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย กล่าวคือ การเข้าใจและตัดสินใจได้ว่าข้อมูลส่วนตัวประเภทไหนควรจัดเก็บ หรือสามารถเผยแพร่ได้ ซึ่งทักษะด้านความฉลาดทางดิจิทัลทั้ง 8 ทักษะ ถือได้ว่าเป็นทักษะขั้นพื้นฐานของการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ และจำเป็นต่อการดำรงอยู่ในสังคมยุคดิจิทัลในปัจจุบัน (DQ Institute, n.d; Intanon, 2020; Information and Communication Technology Center, Office of the Permanent Secretary, 2020)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แล้วนำผลการศึกษามาสังเคราะห์และนำเสนอเป็นผลการวิจัย โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบ และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

4.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล สามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ซึ่งคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้คือ

4.1.1 ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดสงขลาหรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ มีประสบการณ์การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลมากกว่า 3 ปีจนกระทั่งถึงปัจจุบัน กำลังประสบปัญหาหรือเคยประสบปัญหาจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ตลอดจนเต็มใจให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากผู้วิจัยร่วมกับคณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา ที่เป็นหน่วยงานที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 6 คน

4.1.2 คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา ที่สะดวกและเต็มใจในการให้ข้อมูล จำนวน 8 คน

4.1.3 เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในจังหวัด ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูง และเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงาน จำนวน 2 คน

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้ 2 วิธีการ คือ 1) การสัมภาษณ์ด้วยวิธีการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยกำหนดประเด็นที่สัมภาษณ์ซึ่งมีรูปแบบประเด็นคำถามแบบปลายเปิด และ 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมสังเกตในงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ เช่น การประชุม การดำเนินโครงการหรือกิจกรรม เป็นต้น ทั้งนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยได้มีติดต่oprสานกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลก่อนทุกครั้ง เพื่อการนัดหมายและแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล

4.3 การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยนำแนวทางการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบภายในตามแนวคิดของชาย โพธิสิตา (Phothisita, 2006) ซึ่งพิจารณาจากแหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล การตอบการสัมภาษณ์ ตลอดจนบริบทแวดล้อมที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.4 วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลผล จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นการศึกษา ต่อจากนั้นจึงทำความเข้าใจ วิเคราะห์ และตีความข้อมูล โดยใช้วัตถุประสงค์ของงานวิจัย และแนวคิดเป็นหลัก ในวิเคราะห์ข้อมูล ต่อจากนั้นจึงนำเสนอข้อมูลที่ได้ในเชิงพรรณนา (Analytical Description)

4.5 การรับรองจริยธรรมงานวิจัยในมนุษย์ งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เลขที่โครงการวิจัย REC 067/65

5. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุต้องเผชิญกับปัญหาจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจะมีการเข้าใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นประจำ แต่ส่วนใหญ่แล้วยังคงไม่สามารถใช้งานได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งสามารถจำแนกปัญหาและสาเหตุของปัญหาออกได้เป็น 3 ประเด็นหลักตามแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางดิจิทัลที่เป็นกรอบมาตรฐานขั้นพื้นฐานของการเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยสามารถอธิบายความหมายของแต่ละประเด็นได้ดังนี้คือ 1) ประเด็นด้านความรู้และความเข้าใจ คือ การรับรู้และการที่สามารถนำสิ่งที่รับรู้มาปรับใช้กับการใช้งาน ตลอดจนสามารถเข้าถึงอุปกรณ์ดิจิทัล และแหล่งข้อมูลที่เกิดประโยชน์ด้วยตนเองได้ 2) ประเด็นด้านความพร้อมในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล คือ การมีสภาพร่างกายและจิตใจที่พร้อมรับมือกับการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลและการเข้าถึงโซเชียลมีเดียต่าง ๆ และ 3) ประเด็นด้านทักษะในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล คือ การมีความรู้ในการรับมือต่อการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล แหล่งข้อมูล รวมถึงการรับมือกับข้อมูลจากโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่เกิดผลเสียต่อตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

ซึ่งทั้ง 3 ประเด็นจะครอบคลุมทักษะความฉลาดทางดิจิทัลทั้ง 8 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล

5.1.1 ปัญหา: ผลจากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนมากทราบวิธีการใช้งานโทรศัพท์แบบสมาร์ทโฟนขั้นพื้นฐาน คือ การโทรออก การรับสาย การถ่ายรูป การอัดวิดีโอ ซึ่งผู้สูงอายุมิม่มองที่สอดคล้องกันว่า ความรู้และความเข้าใจพื้นฐานแค่นั้นไม่เพียงพอแล้วในปัจจุบัน เนื่องจากไม่สอดคล้องต่อความต้องการใช้ประโยชน์เพื่อสนองตอบความต้องการและความสนใจของตนเอง หรือสำหรับการทำงานเพื่อส่วนร่วม เช่น การติดต่อประสานงานผ่านแอปพลิเคชันไลน์ การส่งเอกสาร การประชุมผ่านโปรแกรมซูม (Zoom) แอปพลิเคชันธนาคาร แอปพลิเคชันเป๋าตัง ความบันเทิง เป็นต้น ปัญหาขั้นพื้นฐานที่ผู้สูงอายุกำลังเผชิญเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล มักอยู่ในรูปแบบของการขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของเครื่องหมายต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการใช้งานเครื่องมือหรืออุปกรณ์ดิจิทัล และการเข้าถึงแอปพลิเคชันที่เป็นประโยชน์ทั้งทางด้านการตอบสนองความสนใจของตนเอง การทำงาน การติดต่อสื่อสาร และการเข้าถึงสวัสดิการจากทางภาครัฐ ที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้าไม่ถึงสวัสดิการ หรือทำให้การเข้าใช้งานไม่ได้เป็นไปตามเป้าหมายของสวัสดิการนั้น ๆ อย่างแท้จริง ดังสามารถสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มย่อยของตัวแทนจากคณะกรรมการสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ที่กล่าวไว้ว่า “...เรา (ผู้สูงอายุ) จะไม่ทราบ ไม่เข้าใจเครื่องหมาย วิธีการใช้งานอุปกรณ์ วิธีการใช้แอปฯ...” (Aunty A, Branch Committee of the Elderly Council Association Songkhla Province, Interview, February 24, 2023) และจากผู้สูงอายุที่พูดเสริมไปในทิศทางเดียวกันว่า “...ปัจจุบันอุปกรณ์ผลิตออกมาใหม่ ๆ มีลูกเล่นที่คนสูงอายุตามไม่ทัน ศัพท์ทางเทคนิคก็ไม่เข้าใจ ทำไม่ถูก ไม่กล้าตัดสินใจทำกลัวผิด แล้วเกิดผลเสียหายนะหรือระบบหรือเครื่อง...” (Uncle Korkai, Interview, February 17, 2023)

5.1.2 สาเหตุ: จากปัญหาที่ผู้สูงอายุขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ สำหรับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล จากการสนทนากลุ่มโดยให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาด้วยตนเอง พบว่า สาเหตุหลัก เกิดจากข้อจำกัดทางด้านสมรรถภาพทางด้านร่างกายที่เสื่อมลง ทั้งทางด้านสายตา และการเรียนรู้ช้าลง ทำให้การเข้าถึงองค์ความรู้ในเรื่องเครื่องหมาย สัญลักษณ์ คำศัพท์ และวิธีการใช้งาน จึงจำเป็นต้องอาศัยเวลาในการเรียนรู้ หรือปฏิบัติซ้ำ ๆ และสม่ำเสมอมากกว่าช่วงวัยเด็ก วัยรุ่น หรือวัยผู้ใหญ่ เพื่อให้สามารถใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่วมากยิ่งขึ้น รวมถึงการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมเงาข้อล่าถวน ซึ่งเป็นกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และการเสริมสร้างความรู้ด้านการใช้งานเทคโนโลยีให้แก่ผู้สูงอายุ พบว่า ในการใช้งานแอปพลิเคชันไลน์ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทราบเพียงการรับ-ส่งข้อความ แต่ไม่ทราบวิธีการเพิ่มเพื่อน การเปลี่ยนรูปภาพประจำตัวของตนเอง หรือในบางท่านไม่รู้จึกคำว่าแอปพลิเคชัน คืออะไร ซึ่งสาเหตุหลัก ๆ มาจากการไม่เข้าใจคำศัพท์ และเครื่องหมายบนแอปพลิเคชัน ดังสามารถสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มย่อยของคณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ที่กล่าวไว้ว่า “...ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดความรู้ พวกเครื่องหมาย คำศัพท์ วิธีการใช้งาน วิธีการใช้แอปฯ ส่วนหนึ่งอาจเพราะข้อจำกัดในการเรียนรู้ สัม ข้อจำกัดด้านสายตา เรียนรู้ช้า...” (Aunt B, Branch Committee of the Elderly Council Association Songkhla Province, Interview, February 24, 2023) นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยังกล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า “...ผู้สูงอายุบางส่วนยังเข้าไม่ถึงองค์ความรู้ในด้านการใช้งาน แล้วยังข้อจำกัดทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ ทำให้เมื่อมีการจัดโครงการให้ความรู้ หากผู้สูงอายุไม่ได้มีการทำซ้ำ สม่ำเสมอเขาก็ลืม...” (Ms. Two, Officials of the Songkhla Provincial Social Development and Human Security Office, Interview, January 13, 2023)

5.2 ด้านความพร้อมในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล

5.2.1 ปัญหา: ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเรียนรู้ และให้ความสำคัญต่อการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลเพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งทางสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา จึงได้มีการจัดโครงการพัฒนาศักยภาพ และการเสริมสร้างความรู้ด้านการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลขึ้น เพื่อสนองตอบความต้องการเรียนรู้ที่เพิ่มมากขึ้นของผู้สูงอายุ แม้ว่าจะเป็นผู้สูงอายุที่มีการเข้าใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นประจำ แต่ด้วยข้อจำกัดทางด้านสมรรถนะทางด้านร่างกาย การเรียนรู้ที่ช้าลง ซึ่งสวนทางกันกับการทำงานของเทคโนโลยีดิจิทัล ที่เน้นการตอบสนองรวดเร็ว รวมถึงมีคำศัพท์ และสัญลักษณ์ใหม่ ๆ นั้น ทำให้แม้จะมีการจัดโครงการพัฒนาศักยภาพ และการเสริมสร้างความรู้เกิดขึ้นแต่ยังผู้สูงอายุ จำนวนไม่น้อยที่ยังคงทำไม่ได้ ดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ในกลุ่มผู้สูงอายุนั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัยการปฏิบัติซ้ำ เรียนรู้ซ้ำ ๆ กับเรื่องเดิมมากยิ่งขึ้น และสำหรับผู้สูงอายุบางกลุ่มก็เลือกที่จะปฏิเสธการใช้งาน เพราะไม่เห็นคุณค่าและความจำเป็น หรือหากมีความจำเป็นต้องใช้งานก็จะให้บุตรหลานของตนเป็นผู้ทำให้ ดังสามารถสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มย่อยของคณะกรรมการสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ที่กล่าวไว้ว่า “...ทางสาขาเราก็มีจัดโครงการนะ ปีนี้ 3 ครั้งแล้ว แต่ผู้สูงอายุก็ยังไม่เป็น เขาต้องไปฝึกเองด้วย ทำซ้ำ ๆ... มีข้อจำกัดในการเรียนรู้ เช่น ข้อจำกัดทางด้านสายตา เรียนรู้ช้า...เขาไม่เห็นคุณค่า ไม่เห็นความจำเป็น ถ้าจำเป็นเขาก็ให้เด็กทำให้...” (Uncle F, Branch Committee of the Elderly Council Association Songkhla Province, Interview, February 24, 2023)

5.2.2 สาเหตุ: จากปัญหาที่ผู้สูงอายุยังขาดความพร้อมในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล สืบเนื่องมาจากข้อจำกัดทางด้านสมรรถนะทางด้านร่างกาย เช่น สายตา ความจำ และการเรียนรู้ เป็นต้น จากการสนทนากลุ่มโดยให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาด้วยตนเอง พบว่า นอกจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุแล้ว ยังมีประเด็นเกี่ยวกับทัศนคติด้านลบ และความรู้สึกลัวตกขังว่า

จะเกิดความผิดพลาดจากการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลอีกด้วย เนื่องจากผู้สูงอายุบางคนเกิดความรู้สึกว่า เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสิ่งใหม่ที่ตนยังไม่รู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานหรือสัญลักษณ์บนอุปกรณ์ดิจิทัล ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความวิตกกังวลที่จะใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลและมีความเชื่อว่าเทคโนโลยีดิจิทัลนั้น เป็นเรื่องของเด็กเป็นสิ่งที่ยากต่อการเรียนรู้ ตลอดจนจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประชุมการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ และกิจกรรมพัฒนาศักยภาพการใช้งานเทคโนโลยีให้แก่ผู้สูงอายุ พบว่า แม้จะมีการจัดอบรมแต่ยังคงมีผู้สูงอายุบางคนที่มีมองว่า เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเรื่องยากและเลือกที่จะปฏิเสธการใช้งาน ดังสามารถสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มย่อยของคณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ที่กล่าวไว้ว่า “...กลัวกดผิด แล้วเครื่องเสียหาย เสียทรัพย์สิน แล้วบางคนก็มีทัศนคติแง่ลบ มองว่าเป็นเรื่องของเด็ก เป็นเรื่องยาก...” (Uncle F, Branch Committee of the Elderly Council Association Songkhla Province, Interview, February 24, 2023)

5.3 ด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล

5.3.1 ปัญหา: ปัญหาในด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุนั้น ประเด็นหลักอยู่ที่ขาดการจัดสรรเวลาการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลให้สมดุล ได้แก่ การใช้อุปกรณ์ดิจิทัลในที่มีด หรือเวลาช้านอน ดิตโทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟน ดิตเกมส์ เป็นต้น จึงทำให้ส่งผลทางด้านสุขภาพร่างกายของตนเอง เช่น ปวดเมื่อยหลัง นิ้วล็อค ปวดตา ตาแห้ง การพักผ่อนไม่เพียงพอ นอนหลับไม่สนิท ขาดการเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นต้น นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังเจอปัญหาด้านการได้รับและส่งต่อข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง (Fake news) ตลอดจนการตกเป็นเหยื่อของกลุ่มมิจฉาชีพในการแสวงหาผลประโยชน์จากผู้สูงอายุ อีกทั้งในผู้สูงอายุบางส่วนยังขาดการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง จึงส่งผลกระทบต่อกลุ่มบุคคลที่สนทนากับ กล่าวคือ มีการใช้คำ หรือภาษาที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้เกิดการผิดใจและทะเลาะกัน ซึ่งผู้สูงอายุกลุ่มผู้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า แม้ปัญหาดังกล่าวจะเกิดขึ้นในเพียงผู้สูงอายุส่วนน้อย

แต่เมื่อเป็นการสนทนากันในกลุ่มบนแอปพลิเคชันไลน์ที่มีสมาชิกเป็นผู้สูงอายุอยู่ร่วมกันหลายคน ประเด็นปัญหาเรื่องขาดการรักษาดัชนีชี้วัดที่ดี จึงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุในวงกว้าง ดังสามารถสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มย่อยของผู้สูงอายุ ที่กล่าวไว้ว่า “...ปัญหาที่ส่งต่อแล้วก็รับข้อมูลที่ไม่จริง คือ ปัญหาอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความเครียด แต่จะให้แยก (แยกแยะ) พวกนี้ (ข่าวปลอม) มันก็แยกยาก...” (Auntie Yoying, Interview, February 17, 2023) และผู้สูงอายุอีกท่านได้มีการเสริมในทิศทางเดียวกันว่า “...พวกส่งซื้อของทางออนไลน์ ได้ของไม่ตรงปก ส่งทางกลับได้เสียอีก 2 ตัว และการหลอกให้โอนเงิน มีตัวละครหลายตัวทั้งหญิงทั้งชาย พูดหลอกเกือบหลงกล แต่โชคดีที่ถือไม่ยอมไปโอนเงินให้แะเลย...” (Uncle Korkai, Interview, February 17, 2023)

5.3.2 สาเหตุ: จากปัญหาที่ผู้สูงอายุขาดทักษะการจัดการจัดสรรเวลาการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลให้สมดุล การตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ การส่งต่อข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง และการขาดการรักษาดัชนีชี้วัดที่ดีของตนเอง จากการสนทนากลุ่มโดยให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาด้วยตนเอง พบว่า มาจากปัจจัยหลายสาเหตุด้วยกัน คือ 1) ความรู้สึกเหงา เนื่องจากมีเวลาเพิ่มมากขึ้นจากการไม่มีความประจำ การเสพติดข้อมูลข่าวสาร ทำให้หันมาใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลมากยิ่งขึ้น 2) การได้รับอิทธิพลจากการโฆษณา ความชื่นชอบในการซื้อสินค้าออนไลน์ ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลเพิ่มมากขึ้นแล้วนั้น ยังเป็นช่องทางในการตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพเพื่อหลอกลวงขายสินค้าที่ไม่มีคุณภาพหรือเกินราคาแก่ผู้สูงอายุ และ 3) การรู้ไม่เท่าทัน และขาดการไตร่ตรองก่อนการส่งต่อข้อมูลข่าวสาร ส่งผลให้ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง (Fake news) เช่น ข้อมูลทางด้านสุขภาพหรือการรักษาโรคที่ขาดข้อเท็จจริง ซึ่งอาจนำไปสู่การปฏิบัติตามของผู้สูงอายุ การเผลอคดลิงก์ (link) ที่มีข้อความเชิญชวนนำไปสู่การเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น ดังสามารถสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มย่อยของคณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ที่กล่าวไว้ว่า “...สาเหตุที่เล่นเยอะก็เหงา มีเวลาเยอะ เพราะไม่มีงานประจำแล้ว แล้วก็อยากรู้ อยากเห็น...” (Auntie C,

Branch Committee of the Elderly Council Association Songkhla Province, Interview, February 24, 2023) นอกจากนี้ตัวแทนคณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ยังเสริมในแง่ของการรู้ไม่เท่าทันไว้ว่า “...ที่เขาส่งต่อ ๆ กันว่า ยางมะลกอ ใบมะลกอ เมล็ดมะลกอ บ้างก็จำไม่ได้แล้วว่าอะไร ที่เขาส่งต่อกันว่ารักษามะเร็งได้ อันนี้เราก็ไม่รู้ว่าจริงไหม แต่บ่ไม่กล้าทำตาม แต่คนอื่นก็ไม่แน่ แต่ได้ยินเหมือนว่ามีคนลองทำตาม ถ้ามันดีจริงก็ดีไป แต่ถ้ามันไม่ดีทีนี้แยเลย แล้วกับพลาดกับข้าวอะไรแบบนี้หลายคนแล้วนะ...” (Aunty D, Branch Committee of the Elderly Council Association Songkhla Province, Interview, February 24, 2023)

6. อภิปรายผล

ในยุคที่เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน การติดต่อสื่อสารถึงกัน การส่งต่อหรือการค้นหาข้อมูลเป็นไปได้ง่ายและสะดวก ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากมาย แต่ในขณะเดียวกันภายในข้อมูลที่มีมากมายเหล่านั้น ไม่ได้มีเพียงแค่ข้อมูลที่เป็นความจริงเท่านั้น แต่ยังมีข้อมูลที่เป็นเท็จอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีภัยร้ายที่แฝงมาด้วยอีกมากมาย หากผู้ใช้งานขาดความรู้และความเข้าใจ ขาดความพร้อม และขาดทักษะในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล หรือก็คือ ขาดความฉลาดทางดิจิทัล ซึ่งความฉลาดทางดิจิทัลเป็นทักษะที่พลเมืองดิจิทัลทุกช่วงวัยพึงมี ทั้งนี้ผลการศึกษาได้สะท้อนประเด็นเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ออกมาได้ 3 ประเด็นหลัก โดยแบ่งประเด็นตามกรอบมาตรฐานความฉลาดทางดิจิทัล คือ 1) ประเด็นด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งาน 2) ประเด็นด้านความพร้อมในการใช้งาน 3) ประเด็นด้านทักษะการใช้งาน (DQ Institute, n.d; Intanon, S., 2020; Information and Communication Technology Center, Office of the Permanent Secretary, 2020) เมื่อพิจารณาผลการศึกษา

ปัญหา และสาเหตุของปัญหาการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล จึงสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1) ด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล

ผลการศึกษาสะท้อนว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลามีความรู้ในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลขั้นพื้นฐานที่น้อยเกินไป และไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการใช้งานและการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของพนม คลีฉายา (Kleechaya, 2020) ที่อธิบายเชิงลึกเพิ่มเติมว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้งานและเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวัน การสนับสนุนเพื่อการเข้าถึงการใช้งานอินเทอร์เน็ต รวมถึงการใช้สื่อออนไลน์ การสร้างเพจ การผลิตเนื้อหา และการสร้างธุรกิจออนไลน์ อาจกล่าวได้ว่า ผู้สูงอายุในปัจจุบันมีความต้องการใช้งานเทคโนโลยีที่มากและหลากหลายขึ้นกว่าในอดีต เนื่องจาก การเล็งเห็นความสำคัญในแง่ของการอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร การส่งต่อข้อมูลถึงกัน การเชื่อมความสัมพันธ์ในครอบครัว การสืบค้นข้อมูล ตลอดจนการขยายโอกาสในการหารายได้เสริมให้แก่ตนเองและครอบครัว และผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด19 ที่ถือได้ว่ามีส่วนผลักดันให้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทต่อการอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต และการทำงานให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความต้องการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มเติม เพื่อให้ไม่พลาดโอกาสและสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญได้อย่างทันสมัย

2) ด้านความพร้อมในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล

ผลการศึกษาสะท้อนว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลามีความต้องการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะช่วงหลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 แต่การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลกลับไม่ใช่สิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย เนื่องจากความซับซ้อนและยุ่งยากในการใช้งาน รวมถึงวิตกกังวลว่าจะเกิดความผิดพลาดแล้วจะส่งผลให้อุปกรณ์ดิจิทัลเสียหาย และการมีมุมมองมองว่าเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นไม่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ

พนม คลีฉายา (Kleechaya, 2020) ที่พบว่า ปัจจัยด้านความยุ่งยากและความซับซ้อนของเทคโนโลยี และการเปิดใจยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัล มีผลต่อการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในผู้สูงอายุ อาจกล่าวได้ว่าการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมเปิดรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ของผู้สูงอายุแต่ละบุคคล ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเด็นด้านแรกของการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล

3) ด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล

ผลการศึกษาสะท้อนว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลายังคงขาดทักษะในการรับมือต่อการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล กล่าวคือ ผู้สูงอายุมีความพยายามใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ตนเองเคยชินกับการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล แต่ในขณะเดียวกันเมื่อผู้สูงอายุคุ้นเคยกับการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลทำให้ผู้สูงอายุหลายคนขาดการจัดสรรเวลาในการใช้งานจนกระทั่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและร่างกายตนเอง ตลอดจนผู้สูงอายุมักตกเป็นเหยื่อของการได้รับและส่งต่อข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ขาดการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของข้อมูลที่ได้รับ จนอาจทำให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของตนเองได้ โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาสุขภาพที่อ้างอิงข้อมูลเกินจริง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอริชา วุฒิรังสี (Wuthirangsi, 2021) ที่กล่าวว่า ปัจจัยบริบทแวดล้อมด้านการเปิดรับเทคโนโลยี ได้แก่ ความถี่ในการเปิดรับข้อมูลของผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเข้าถึงสื่อดิจิทัลในเชิงบวก และส่งผลในเชิงลบต่อการมีปฏิสัมพันธ์อย่างปลอดภัยในด้านเนื้อหาผ่านการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของพนม คลีฉายา (Kleechaya, 2020) ที่กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีความเสี่ยงในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การโฆษณาที่ขาดการรับรองความปลอดภัยของสินค้า การอ้างสรรพคุณเกินความเป็นจริง เนื้อหาข้อมูลที่ขาดข้อเท็จจริง และไม่มีความน่าเชื่อถือ การล่อลวงไปหารายได้เสริมโดยอ้างผลตอบแทนสูง เป็นต้น

โดยเมื่อพิจารณาทั้ง 3 ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าสาเหตุหลักที่ส่งผลต่อการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในผู้สูงอายุ มาจากข้อจำกัดทางด้านร่างกาย

ที่เสื่อมถอย เช่น สายตา ความจำ และการเรียนรู้ที่ช้าลง เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของพนม คลีณาญา (Kleechaya, 2020) ที่พบว่า ปัญหาด้านสายตา การหลงลืม ปัญหาด้านภาษาอังกฤษ ความกังวลถึงความเสี่ยงที่มาจากการใช้งาน เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ และเมื่อนำแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุมาพิจารณาจะทำให้สามารถเข้าใจสมรรถภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุได้ดียิ่งขึ้น กล่าวคือ การมีอายุที่เพิ่มมากขึ้นเป็นปัจจัยเสี่ยงอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะสมองเสื่อม ซึ่งสภาวะดังกล่าวส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ทักษะด้านความจำ โดยจะคงอยู่ระยะสั้น ๆ หากจะให้อยู่ระยะยาวต้องมีการดึงข้อมูลมาใช้ หากไม่นำมาใช้ข้อมูลนั้นก็ค่อย ๆ หายไป 2) ทักษะด้านการรับรู้และเข้าใจ กล่าวคือเป็นกระบวนการรับข้อมูล แปลผลเรียนรู้ วิเคราะห์ จัดเก็บเป็นความจำ และนำมาใช้ 3) ทักษะด้านการจัดการ เป็นทักษะเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจขั้นสูง ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรม และการแก้ไขปัญหา 4) ทักษะด้านการเข้าใจคำศัพท์ เป็นการสูญเสียทักษะในการสื่อสาร รวมถึงการเข้าใจคำศัพท์ และ 5) ทักษะด้านการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และบุคลิก ได้แก่ ความเศร้า ความกังวล การขาดความกระตือรือร้น (Department of Mental Health, Ministry of Public Health, 2015; Ratana-Ubol, 2016; Chanworawit, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า สาเหตุส่วนหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ ได้แก่ ความเหงา จึงทำให้ใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลจนลืมนึกถึงการจัดสรรเวลาที่เหมาะสม ความรู้สึกรู้สึกกังวลจึงส่งผลให้ปฏิเสธการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล

ดังผลการศึกษาของอริชา วุฒิรังสี (Wuthirangsi, 2021) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้สูงอายวยังคงขาดทักษะในการวิเคราะห์และประเมินสื่อ ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทักษะด้านการรู้เท่าทันสื่อแก่ผู้สูงอายุ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ในยุคที่การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลได้ถูกพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและก้าวกระโดด เป็นความท้าทายต่อการปรับตัวอย่างหนึ่งต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เนื่องจากความรวดเร็วที่เกิดขึ้นนั้นสวนทางกับสมรรถภาพทางด้าน

ร่างกายของผู้สูงอายุ ที่เสื่อมลงตามกาลเวลา หากแต่ไม่ใช่ปัญหาสำคัญสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการและเปิดรับเรียนรู้สิ่งใหม่ และเป็นประเด็นที่ควรได้รับการสนับสนุนอย่างเข้าใจ เพื่อการส่งเสริมและแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุทั้งที่เป็นหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานเอกชน ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมและมีความความฉลาดทางดิจิทัลเพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างรู้เท่าทัน

7. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสามารถสะท้อนประเด็นเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาออกมาได้ 3 ประเด็นหลัก กล่าวคือ 1) ประเด็นด้านความรู้และความเข้าใจ ผู้สูงอายุส่วนมากมองว่า ตนเองนั้นมีความรู้พื้นฐานในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล แต่อาจน้อยเกินไปและไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เช่น การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อความหมาย การเข้าถึงแอปพลิเคชัน วิธีการเข้าถึงข้อมูล เป็นต้น และยังมีผู้สูงอายุบางกลุ่มที่ยังขาดความกล้าในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล เนื่องจากความวิตกกังวล ทำให้พลาดโอกาสและข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ หรือรับรู้ข้อมูลล่าช้า 2) ประเด็นด้านความพร้อมในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มขึ้น แต่ด้วยข้อจำกัดด้านร่างกาย เช่น การเรียนรู้และการเคลื่อนไหวที่ช้าลง ปัญหาทางด้านสายตา การจดจำสัญลักษณ์ รวมถึงคำศัพท์ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นต้น ทำให้เป็นปัญหาสำคัญที่ผู้สูงอายุต้องใช้ความพยายามและการปฏิบัติซ้ำ ๆ เพื่อจะก้าวผ่านอุปสรรคดังกล่าว หรือในผู้สูงอายุบางกลุ่มซึ่งเป็นส่วนน้อยก็เลือกปฏิเสธการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลไป เนื่องจากความยุ่งยาก รวมถึงการมีมุมมองมองว่าเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นไม่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง และ 3) ประเด็น

ด้านทักษะ แม้มีความพยายามใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอในกลุ่มผู้สูงอายุ แต่กลับส่งผลให้ผู้สูงอายุขาดการจัดสรรเวลาการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล และการตกเป็นเหยื่อของการได้รับและส่งต่อข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง จนทำให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของตนเอง

References

- Chanworawit, S. (2017). *Elderly individuals and cognitive impairment*. (in Thai) <http://www.pt.mahidol.ac.th/knowledge/?p=614>
- Department of Mental Health, Ministry of Public Health. (2015). *Handbook "5 dimensions of happiness" for the elderly* (Revised ed., 6th ed.). Thai Farmers Cooperative Federation of Thailand. (in Thai)
- Department of Older Persons. (2023). *Situation of the Thai older persons 2022*. Amrin Corporation Co., Ltd. (in Thai)
- DQ Institute. (n.d.). *DQ (Digital Intelligence)*. <https://www.dqinstitute.org/global-standards/>
- Electronic Transactions Development Agency. (2019). *Youth, elderly, smart with internet knowledge* (2nd ed.). Electronic Transactions Development Agency, Ministry of Digital Economy and Society. (in Thai)
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, & Institute for Population and Social Research Mahidol University. (2019). *The situation of Thai elderly 2018*. Printery. (in Thai)

- Information and Communication Technology Center, Office of the Permanent Secretary. (2020). *Digital skills: Stepping into citizens in the 21st century*. (in Thai) <https://www.ops.go.th/main/index.php/knowledge-base/article-pr/1355-goto-citizens21st.html>
- Intanon, S. (2020). *DQ digital intelligence* (3rd ed.). Work on Cloud Company. (in Thai)
- Jiawiwatku, U. (2015). *The situation of adults and elderly*. Teaching Material Series on Aging and Elderly Development. Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai)
- Kleechaya, P. (2020). *Digital technology utilization of elderly and framework for promoting Thai active and productive aging* [Research report]. Chulalongkorn University. (in Thai)
- Ministry of Information and Communication Technology. (2016). *Digital development plan for the economy and society*. Ministry of Information and Communication Technology. (in Thai)
- National Statistical Office Thailand. (2021). *The situation of elderly people in Thailand in terms of regional differences 2021*. Statistical Forecasting Division. (in Thai)
- Phothisita, C. (2006). *Science and art of qualitative research* (6th ed.). Amarin Printing and Publishing. (in Thai)
- Ratana-Ubol, A. (2016). *Adult and elderly learning in Thai society*. Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Songkhla Provincial Statistical Office. (2024). *The situation of elderly in Songkhla Province 2023*. (in Thai) <https://songkhla.nso.go.th/>

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2568

- Thai Health Promotion Foundation, & Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2018). *Aging society and the digital world: Public forum on the topic “Aging Society Moving Forward Together”, 2nd edition*. (in Thai)
- Wuthirangsi, A. (2021). Digital literacy of elderly. *Interdisciplinary Studies Journal*, 21(1), 90–106. (in Thai)